

N:o 187.

Af herr **N. Jönsson** i Gammalstorp, om ändring i kongl. förordningen angående villkoren för tillverkning af bränvin den 13 juli 1887.

Då icke mer än en fabrik för tillverkning af bränvin af melass, nemligen fabriken i Helsingborg, under sistlidet år blifvit uppförd och igångsatt, så torde det vara att tillskrifva de åtgärder, som förlidet år vidtagits för att få en förhöjd skatt å bränvin, tillverkadt af melass, till stånd och osäkerheten i detta afseende. Men säkert är, att om det skulle visa sig, att Riksdagen ej vill göra något åt den saken i detta hänseende, flera fabriker under närmaste tiden skola komma att uppstå, och när dertill kommer, att flera potatisbrännerier den senare tiden börjat använda detta billiga råmaterial för att åstadkomma ett billigt bränvin, på samma gång som de till skada för potatisodlaren nedtrycka priset på potatisen, så vågar jag å nyo framkomma med min vid sistlidet års riksdag väckta motion om förhöjning i skatten å bränvin, tillverkadt af melass, och får såsom skäl härför anföra:

1:o att i Tyskland, der tillverkningen af bränvin af melass varit likställig med potatis- eller jordbruksbränning, tyska riksdagen under sistlidet år funnit sig föranledd sätta melassbränningen i en mindre gynsam ställning medelst förhöjd skatt å bränvin, tillverkadt af melass. Då Tyskland, hvilket är känt för sin kloka ekonomiska lagstiftning och hvarest jordbruksförhållandena i mycket äro likartade med hos oss, funnit sig föranledd till förmån för potatisbränningen vidtaga en sådan åtgärd, hvarför skulle vi icke äfven göra det här, och göra det *nu*, innan allt för stora kostnader blifvit nedlagda på uppförandet af melassbrännerier?

2:o) att melass i tillräcklig mängd finnes årligen att tillgå för att jemte den bränvinsbränning, som eger rum vid jästfabrikerna, fylla hela landets konsumtion af bränvin, och att melassen är så billig vid fabrikerna (2 à 2½ öre pr kg.), att bränvin härutaf kan tillverkas till ett pris af omkring 5 öre per liter 50 %, då bränvin af potatis ej kan tillverkas under 12 à 18 öre per liter, beroende på potatisskörden och potatispriset. Att melassbränningen under sådant förhållande skall komma att helt och hållet undantränga potatisbränningen, är alldeles gifvet;

3:o) att potatisbränningens undanträngande af melassbränningen skall betydligt skada landets jordbruk, i synnerhet i de trakter, der potatis odlas i större mängd för potatisbränning, och ruina många af dessa jordbrukare såväl som bränneriegare, hvilkas ekonomi är baserad på denna potatisodling och bränvinsbränning, säger sig sjelft, och att detta äfven skall föranleda till prisfall å jordbruksvärdet och potatisbränneriernas försvinnande samt förlust för staten i form af minskad bevilling, som ej kan motsvaras af den ökade inkomsten af melassbränningen, är temligen säkert, hvarförutom det hvarken kan vara rättvist eller ligga i statens intresse att låta en ny och helst en sådan ny handtering undantränga en äldre. Icke ligger det väl så stor vikt deruppå att bränvinet kan produceras och säljas för några öre billigare pris per liter till allmänheten, att man derfor skall utsätta vårt svagaste jordbruk för skada och förderf;

4:o) att potatisbränningens undanträngande af melassbränningen och derigenom potatisodlingens till större del försvinnande i de trakter, der potatisodling för bränvinsbränning bedrifves och hvarest i allmänhet till följd af jordens dåliga beskaffenhet densamma ej kan ersättas af betodling, skall beröfva en massa arbetarefamiljer den arbetsförtjenst, som med denna potatisodling är förenad, och försvåra dessas tillfälle till försörjning kan man tänka sig, då endast upptagningskostnaden af den potatis, som årligen vid brännerierna användes, torde uppgå i det närmaste till omkring 1 million kronor;

5:o) att melassen utgör ett värderikt foderämne, hvilket såsom sådant användt kan utgöra ett väl behöfligt och billigt tillskott till våra ladugårdar, under det att melassen, använd till bränvinsbränning, ej i någon mån fyller detta behof, enär dranken efter potatis är värdelös till utfodring, medan deremot drank efter potatis är ett näringsrikt och godt utfodringsämne för ladugårdarne. Professor Hj. Nathorst har i sin tidskrift för landtmän förlidet år påpekat, hvilken stor betydelse melassen skulle kunna och bör få i Sverige såsom kreatursfoder;

6:o) att genom en högre skatt å bränvin, tillverkad af melass, statens inkomster skulle komma att höjas äfvensom bränvinspriset, hvilket senare är något äfven i nykterhetskänseende att beakta.

På grund af hvad jag nu anfört samt med åberopande af hvad jag i min motion vid sistlidet års riksdag i denna fråga anförde, äfvensom med åberopande af närslutna utlåtande af styrelsen för svenska spritförädlingsaktiebolaget, vågar jag vördsamt hemställa,

att Riksdagen ville bifalla följande förslag samt vidtaga de förändringar i gällande kongl. förordning om tillverkning af bränvin, som deraf kan blifva en följd:

För bränvin, som tillverkas af melass, erlägges en förhöjd tillverkningskatt af 10 öre per liter 50 % bränvin. Om med detta råämne äfven andra slag af råämnen samtidigt användas för tillverkning af bränvin, skall äfven för sådant bränvin erläggas den förhöjda skatten.

Den, som till bränvinstillverkning använder melass, utan att derom hos vederbörande brännerikontrollör göra anmälan, straffas med böter från 500 kronor till 1,500 kronor samt erlägger dessutom en särskild förhöjd tillverkningskatt med 10 öre för hvarje liter bränvin, som utan sådan anmälan blifvit af melass tillverkad.

Stockholm den 28 januari 1896.

Nils Jönsson.

I syftet instämma:

C. J. Jakobson.

Sv. Arnoldsson.

Nils Svensson.

Ola Persson.

P. Pehrson.

Bilaga.

(Afskrift.)

Till Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Blekinge län!

Jemte skrifvelse af den 2 i denna månad, stäld till styrelsen för vårt bolag, mottogo vi afskrift af en hos Kongl. Maj:t af jordbrukare i Kristianstads län gjord underdånig framställning om förhöjd tillverkningskatt å melassbränvin, och efterkomma härmed den till oss rigtade uppmaningen att före den 23 innevarande november i ärendet afgifva yttrande.

Vi kunna då icke underlåta att i hufvudsak vitsorda rigtigheten af petitionens motivering för den gjorda framställningen, eller bestrida, att icke den genom petitionen väckta frågan är af synnerligen stor betydelse för jordbruket inom ett flertal af Sveriges län. Men frågan är i sjelfva verket af så stor både betydelse och omfattning, att vi svårligen i ett yttrande rörande denna petition kunna mer än antydningssvis tillkännagifva vår på mångårig erfarenhet grundade uppfattning beträffande hithörande förhållanden. På samma gång vi härmed, så godt sig göra låter, efterkomma den till oss stälda uppmaningen, tillåta vi oss därför uttala önskvärldheten af att, innan denna petition föranleder till någon åtgärd från Kongl. Maj:ts sida, en mera omfattande undersökning åvägabringas för att utreda, huruvida den i petitionen föreslagna högre beskattningen af melassbränvin *ensamt* kan leda till det mål, som i petitionen afses, eller att vidmagthålla potatisodlingen inom landet, hvars betydelse för det svenska jordbruket svårligen torde kunna öfverskattas.

Särskildt torde den frågan med fog kunna framställas, huruvida icke *jästfabrikationen* gynnats mer än tillbörligt till *förfång* för potatisodlingen inom landet, ty jästfabrikerna, som hufvudsakligen använda spanmål, och dertill utländsk sådan, hafva numera kommit upp till en årlig bränvinstillverkning af icke mindre än omkring 6 millioner liter, eller inemot 17 % af hela landets tillverkning. Då de, i motsats till alla andra brännerier inom landet, hafva rättighet att bränna året om, därför att deras föregifna hufvudprodukt, jästen, icke tål vid någon lagring, hade väl billigheten åtminstone bjudit, att lagstiftningen sörjt för, att de icke, såsom nu i ganska stor utsträckning är fallet, tidtals finge mäskas endast för bränvin, hvarigenom de komma i en betydligt gynnammare belägenhet än potatisbrännerierna — en orättvisa, som dock

numera synes hafva uppmärksammats äfven af kongl. finansdepartementets kontroll- och justeringsbyrå, om ock detta embetsverk, såsom af följande passus i dess underdåniga berättelse rörande bränvinstillverkningen åren 1892—93 och 1893—94, sid. VII, framgår, ännu icke finner jästfabrikernas förmåner hafva oskäligen uppmuntrat till forcerande af bränvinsbränningen. Ifrågakvarande passus lyder sålunda:

»Tabellen visar, att icke endast jäst- utan äfven bränvinstillverkningen vid dessa fabriker under de nio åren stigit ganska betydligt, ehuru den senare mindre hastigt än den förra, hvilken omständighet visar, att fabrikerne icke drivas med hufvudsakligt afseende å bränvinstillverkningen.»

Det torde emellertid med fullt fog kunna ifrågasättas, huruvida icke denna slutsats är något förhastad, ty, så vidt vi kunnat utröna, är jästfabrikernas betydande utvidgning och ökning i antal tvärtom i främsta rummet beroende på just de förmåner, de åtnjuta vid sin bränvinstillverkning, och de skulle, enligt flere sakkunniges omdöme, aldrig kunnat uppdrifva sin afsättning af jäst på långt när så, som skett, om de icke varit ganska oberoende af sin förtjenst på jästen, derigenom att de med trygghet kunde påräkna god vinst på sin bränvinstillverkning.

Befinnes här antydda förhållande efter noggrann pröfning ega sin rättighet, så kan väl svårligen bestridas, att icke en i sin nuvarande utsträckning onaturlig och med hufvudsakligen utländskt råmaterial arbetande industri genom lagstiftningen uppammats på bekostnad af den för landet i sin helhet vida viktigare potatisbränningen — och detta missförhållande vore i så fall på grund af den betydande fart, jästfabrikationen redan tagit, måhända det *angelägnaste* för statsmagterna att råda bot för, om det mål, till hvilket petitionärerna sträfva, nemligen potatisbränningens vidmagthållande till fromma för potatisodlingen, skall kunna ernås.

Härmed öfvergå vi nu till frågan om högre skatt å melassbränvin.

Sveriges officiella statistik utvisar, att melassbränningen under de senare åren ökats på sätt af följande tabell närmare framgår. Nedanstående är afverkades:

$\frac{1}{10}$ 1886— $\frac{1}{10}$ 1887	349,600 kilogram melass
» 1887— » 1888	448,670 » »
» 1888— » 1889	552,000 » »
» 1889— » 1890	483,750 » »

$\frac{1}{10}$ 1890— $\frac{1}{10}$ 1891	1,073,650 kilogram melass
» 1891— » 1892	1,269,000 » »
» 1892— » 1893	2,823,909 » »
» 1893— » 1894	1,607,915 » »

Visar det sig sålunda, att numera ett mångdubbelt större quantum melass afverkas än för blott några år sedan, så innebär dock icke den *hittills* konstaterade ökningen någon svårare fara för potatisbränningen inom landet. Och likväl förefinnes en sådan fara, och det utan all fråga af *omedelbart öfverhängande* slag, ty *hittills* hafva ju blott 2 inom Malmöhus län belägna sockerfabriker börjat tillverka råbränvin af melass, och det är ensamt deras afverkning, som stigit så, som ofvanstående siffror utvisa.

Det är emellertid lika känt, att en hel mängd af nya sockerfabriker under de senaste åren anlagts — deras antal uppgår under nu pågående kampanj till 18 — som att Frankrike, till hvilket land största delen af all i Sverige producerad melass ända tills helt nyligen exporterades, numera helt och hållet omöjliggjort införseln dit af denna vara, och att åtskilliga af de svenska sockerfabrikerna därför börjat vidtaga anordningar för att följa Arlöfs och Säbyholms exempel.

Om under sådana förhållanden intet ofördröjligen åtgöres för att tillräckligt skydda den svenska potatisbränningen, kan det svårligen betviflas, att icke denna till stor skada för jordbruket i nästan hela landet kommer att hastigt och våldsamt undertryckas, och nästan helt och hållet upphöra. Huru skadligt detta skulle vara, tillkommer det icke oss att närmare belysa, men vi vilja särskildt framhålla, att potatisbränningen har sin kanske största betydelse deruti, att genom densamma under sådana år, då potatisskörden genom ogynsam väderlek delvis tagit svårare skada, den del af skörden, som icke kan förvaras någon nämnvärd tid, kan tillgodogöras *ojemförligt bättre* än om inga brännerier funnes, som uppköpte sådan skadad vara och förarbetade den. Ensamt detta förhållande torde för landet i dess helhet utgöra en tillräckligt afsevärd, ofta återkommande besparing, för att det skall få lof att anses ligga synnerlig vikt uppå att icke låta denna århundraden gamla, från olika synpunkter sedt, gagnande industri hastigt och kanske fullständigt tillintetgöras af en ny, om hvars gagnelighet för andra än dem, som närmast bedrifva den, ingen som helst erfarenhet vunnits.

Vi förbise härvid visst icke, att det, principiellt sedt, torde böra mest möjligt undvikas att hejda utvecklingen af en ny industri, som,

om den lemnas åt sig sjelf, har naturliga förutsättningar för att kunna uppblomstra, *allra helst* om den nya industrien kan producera billigare än förut varit möjligt, men förhållanden kunna utan tvifvel föreligga, som i praktiken göra det nödvändigt för staten att ingripa, vare sig detta nu är till skydd för en äldre, gagnande industri eller af andra orsaker.

I här föreliggande fall måste för frågans riktiga bedömande tagas hänsyn till den omständigheten, att det alls *icke* rör sig om en för hela befolkningen oundgänglig nödvändighetsartikel, hvars billigare framställande skulle få lof att betraktas såsom en betydelsefull national-ekonomisk vinst, utan om ett njutningsmedel, hvars missbruk kan lända till oberäknelig skada och hvars åtkomst därför redan i generationer försvårats på mångahanda sätt, icke minst genom varans afsigtliga, allt jemt ökade *fördyrande* för konsumenterna.

Eller är det möjligt att bestrida, att just denna, artikeln sprit, — till följd af faran för dess missbruk — af lagstiftningen anvisade egendomliga ställning, som redan ledt derhän, att *denna artikel vid försäljning i små kvantiteter fördyrats med mera än 10 gånger det verkliga varuvärdet*, äfven medför, att staten måste tillerkännas såväl rätt som till och med *skyldighet*, att på ett allmännyttigt sätt reglera tillverkningen af samma artikel? Men måste denna fråga nekande besvaras, är det icke då också påtagligt, att staten bör söka ett fullt tillfredsställande svar å den fråga: på hvad sätt kan sprit på *för landet i dess helhet* mest tillfredsställande och fördelaktiga sätt produceras?

Utgå vi, på grund af hvad nu sagts, från det ovilkorligen berättigade uti, att staten energiskt söker hindra en öfvergång från potatis- till melassbränning, såsom varande för landet skadlig, så framträder genast den frågan, på hvad sätt detta kan ske.

Petitionärerna hafva för ändamålet föreslagit en 5 à 10 öre högre tillverkningskatt å melassbränvin än å potatisbränvin, men alls icke motiverat detta sitt ganska obestämda yrkande med några exakta siffror, hvilket nog förklaras deraf, att det allra svåraste just är att tillförlitligt utröna, *huru stor* skilnaden i skatt behöfver vara, för att afsedda syftet skall ernås, och denna skilnad därför ansetts omöjlig att ens föreslå i bestämd siffra, förrän tillräcklig utredning vunnits.

Då vi sålunda sakna ett exakt formuleradt och tillräckligt motiveradt förslag att pröfva, skola vi, i den mån tiden och formen för detta uttalande det medgifva, söka efter förmåga bidra till att utröna, hvilken skilnad i skatt å potatis- och melassbränvin erfordras, för att under för handen varande förhållanden hindra att potatisbränningen i Sverige undantränges af melassbränning.

Dervid måste vi naturligen utgå från det pris, hvartill hvardera slaget bränvin kan produceras. I detta hänseende uppgifver petitionen å ena sidan, att af 2 kilogram melass kan tillverkas 1 liter 50% bränvin, och att 1 kilogram melass betingar ett pris af knappt 2 öre, d. v. s. att 1 liter 50% råbränvin af melass skulle kunna produceras för knappt 4 öre, samt å andra sidan, att »den potatis som åtgår till samma kvantitet bränvin, måste betalas med åtminstone 12 å 15 öre, allt efter skördens utfallande, om odlingen deraf skall kunna bära sig». — Vi hafva från flera kompetenta håll fått bekräftelse på den uppgiften, att 1 liter 50% råbränvin kan tillverkas af 2 kilogram melass, och hafva hört att melass af svenska sockerbruk annonserats till salu till 2½ öre per kilogram, men vi sakna fullständigt material för att bedöma, huru vida sjelfva tillverkningskostnaden, såsom petitionen uppgifver, icke är högre för melass- än för potatisbränvin. Härpå torde i alla fall bekräftelse tarivas. Melassbränvin synes emellertid, såsom häraf framgår, för närvarande kunna produceras för högst cirka 4½ öre per liter 50% + sjelfva tillverkningskostnaden, hvilken senare vid tillverkning af melassbränvin måste tagas med i beräkningen, då denna kostnad icke, såsom vid potatisbränningen, ungefär motsvaras af drankens värde, hvarför den icke brukar behöfva tagas med i kalkyler rörande potatisbränvinets framställningsvärde. Denna tillverkningskostnad blefve naturligtvis mindre i ju större skala tillverkningen bedrefves, och, då tillverkningen i hvarje fabrik kunde blifva ganska stor, emedan riklig tillgång på råmaterial finnes, blefve den möjligen icke högre utan lägre än vid potatisbrännerierna.

Det ofvan citerade uttrycket rörande potatisbränvinets produktionskostnad torde, såsom varande, äfven i formelt afseende, blott en from önskan, svårligen kunna läggas till grund för en jemförande kalkyl. Men härvidlag är det icke svårt att finna tillförlitliga siffror, då Sveriges officiella statistik lemnar riklig tillgång på sådana för en mängd förflutna år. För vår del anse vi dock inga andra siffror härvidlag i tillförlitlighet kunna mäta sig med dem, som fås genom att helt enkelt konstatera, hvartill råbränvin af potatis, de år då skörden varit störst och tillgången rikligast, allra lägst nedgått. Så vidt vi veta, har priset aldrig annat än tillfälligt gått ned under 62 öre per liter 50% beskattadt bränvin, hvilket, efter afdrag af skatten, gör ett varuvärde af 12 öre per liter. Om nu dranken, såsom allmänt brukas, anses motsvara tillverkningskostnaden, så få vi ett *lägsta* pris för råbränvin af potatis af icke mindre än 12 öre per liter 50%, hvaruti inbegripes den vinst bränvinsbrännarna såsom sådana göra. Detta kan svårligen lemna

potatisodlarna det i petitionen såsom minimum uppgifna priset, men äfven om detta sänkes från ett pris motsvarande 12 à 15 till 10 öre per liter, så återstår en skilnad af omkring 5 öre per liter, eller 100 procent, i produktionskostnaden mellan 1 liter potatis- och 1 liter melass-råbränvin, — och detta då potatisprisen gått ned så lågt som möjligt. Andra år har priset å råbränvin af potatis gått upp ända till 75 öre per liter 50%, — då deremot tillgången af melass bör kunna beräknas blifva ganska jemn och riklig, är det icke mycket sannolikt, att produktionskostnaden för råbränvin af melass skulle komma att förändras nämnvärdt år från år. Häraf följer, om vi antaga tillverkningskostnaden för melassbränvin icke behöfva öfverstiga 1 öre per liter 50%, att sådana år, då en riklig potatisskörd erhållits och potatisprisen vore *lägst*, skilnaden i kostnad för åstadkommande af potatis- och melassbränvin blefve omkring 5 öre, men sådana år, då klen potatisskörd erhållits, och potatisprisen vore *högst*, samma skilnad kunde komma upp ända till inemot 15—20 öre per liter 50% råbränvin.

Oss synes under sådana förhållanden en skilnad af 5 öre i tillverkningskostnaden vara *afgjordt otillräcklig* för att förebygga melassens användning till bränvinsbränning i stor skala. För att nå detta mål och åtminstone förebygga att melassen *som regel* användes till bränvinsbränning, tro vi en skilnad i tillverkningskostnaden af minst 10 öre per liter 50% erfordras.

Af dem som hafva intresse af att melassbränningen kommer till stånd i större skala och utvecklar sig på potatisbränningens bekostnad kommer sannolikt att framhållas, att melassbränvinet är sämre till sin kvalitet och dyrare att rena, samt att med hittills kända destillationsmetoder icke kan ur detsamma fås fram lika ren etylalkohol, som ur vare sig potatis- eller sädesbränvin. Men skulle på dessa obestridliga förhållanden baseras det påståendet, att melassbränvin därför *utan* högre tillverkningskostnaden hade svårt nog att bestå i konkurrensen med potatis- och sädesbränvin, så är detta uppenbart oriktigt, ty skilnaden i tillverkningskostnad är, såsom ofvan antydts, så oerhörd, att det, med kännedom om det mindre filantropiska än affärsmässiga sätt, hvarpå åtminstone de flesta utskänkningsbolagen helt naturligt sköta sin verksamhet, icke kan finnas ringaste tvifvel om att icke, derest melassbränvinet hädanefter beskattades lika med annat bränvin, det förra komme att hastigt nog undantränga alla andra slag af bränvin.

Att detta komme att blifva en återgång från en bättre vara till en sämre är påtagligt, och från denna synpunkt torde alla spritförädlingsfabriker i landet, som under årens lopp med stora kostnader anskaffat

allt bättre och mera fulländade destillationsapparater, för att kunna öfverbjuda hvarandra i att lemna så ren och dermed oskadlig sprit som möjligt, enas om att afstyrka en öfvergång från potatis- till melassbränning, hvilket annars icke inverkar på dessa företag liksom på potatisbrännerierna, enär melass-spriten ännu bättre än potatisspriten behöfver rectificeras och spritförädlingsfabrikerna derför genom en öfvergång till melassbränning i större skala icke, liksom potatisbrännerierna, blefve öfverflödiga och nödgades nedlägga sin verksamhet.

För oss framställer saken sig derför så, att, enär landets konsumtion af sprit är begränsad och icke af moraliska skäl får uppdrivas, enär vidare spritexport från Sverige till andra länder på grund af tullförhållanden och varans sedan många år synnerligen låga pris på världsmarknaden är alldeles otänkbar, och enär slutligen icke heller omsättningen af denaturerad sprit, som en tid väntades komma att blifva af stor betydelse, visat sig uppgå till mer än 1 à 1½ million liter 50 % om året inom hela landet, så är det *omöjligt* att en nämnvärd melassbränning kan komma till stånd i Sverige utan att mer eller mindre fullständigt tillintetgöra potatisbränningen, *ty för bådadera finnes icke och kan icke beredas plats.*

Insigten om en industris förestående tillintetgörrelse af en annan brukar som regel först komma med en redan inträdd öfverproduktion, hvars verkningar då göra sig kända under en serie af år på det mest förödande sätt, intill dess den svagare industrien fullständigt dukat under och lemnat plats för den, hvars produktionskostnader kunnat tryckas ned lägre — oafsedt om detta, såsom här blefve fallet, sker på bekostnad äfven af varans kvalitet.

I detta fall åter är man redan *i förväg* i stånd att med bestämdhet sluta till, hvilken öfverproduktion och hvilken öfvergång från en slags råvara till en annan, som omedelbart förestår, om icke energiska åtgärder vidtagas för att förekomma en sådan katastrof.

Att så är, beror åter tydligtvis derpå, att här konsumtionen icke kan eller får uppdrivas utan snarare torde komma att ytterligare minskas, under det att å ena sidan potatisbrännerierna ensamma mer än väl äro i stånd att förse landet med den sprit som åtgår, men nu redan hafva att uthärda en skarp och ojemn konkurrens med jästfabrikerna, och å andra sidan en mängd sockerfabriker genom lagstiftningen, man skulle nästan vilja säga, framtrollats på några få år — just samtidigt med att världens förnämsta marknad för melass helt plötsligt stängdes.

Situationen kan derför helt visst betecknas såsom klarare än vanligt, då statsmagternas mellankomst påkallas för afvärjande af en

ekonomisk olycka af stor omfattning. Här är helt enkelt att *välja* emellan melass- och potatisbränning. Valet borde icke kunna blifva svårt, då man besinnar att det är fråga om, *antingen* att *bibehålla* en af jordbrukets sedan länge allra förnämsta binäringar, hvars undertryckande skulle i hög grad förderfligt inverka på jordbruket inom ett flertal län, utom att det skulle vålla en betydande industris oförvållade undergång, *eller* att *låta* en ännu knappt befintlig binäring till den redan förut så synnerligen lönande sockerindustrien blomstra upp, ehuru detta blott kan ske genom undanträngande af en annan, för landet vida nyttigare industri, som dertill redan länge bedrifvits.

Men äfven andra faktorer torde vid detta val böra tagas med i beräkningen, såsom t. ex. att, derest potatisbränningen skyddas, det är en *öfver hela landet utbredd industri*, som vidmagthålles, under det att, derest melassbränningen uppammas, den kommer att med nödvändighet inskränkas till endast de allra sydligaste länen, som redan förut genom sin bördiga jordmån m. m. hafva så stora fördelar framför öfriga delar af landet, samt vidare, att, om melassbränningen göres lockande, större delen af den melass, som sockerbruken erhålla, torde komma att förvandlas till bränvin, hvarvid intet för jordbruket användbart affall uppstår, under det att annars sockerfabrikerna föranledas att, såsom petitionärerna framhålla, tillgodogöra sig melassen på annat sätt.

I och med omnämmandet af denna senare fråga — melassens tillgodogörande på annat sätt än genom bränvinsbränning — hafva vi vidrört sakens säkert icke minst viktiga sida. Genom att söka förekomma melassens användning som regel till bränvinsbränning skulle staten nemligen visst icke hindra sockerfabrikerna från att *öfver hufvud* tillgodogöra sig detta vid deras egentliga tillverkning uppkommande affall, hvilket onekligen vore hårdt. Staten kommer endast att föranleda melassens tillgodogörande *på ett annat sätt*, och flera sådana sätt kunna ifrågakomma. Professor Hj. Nathorst har i Tidskrift för landtmän i år påpekat, hvilken stor betydelse melassen numera skulle kunna och bör få i Sverige, liksom i andra länder, såsom kreatursfoder. Vi behöfva knappt framhålla hvilken stor skilnad det vore för det svenska jordbruket, om melassen, i stället för att användas till bränvinsbränning och dermed undantränga potatisbränningen, komme jordbruket till godo såsom ett nytt, värdefullt och relativt billigt foder.

Ett sådant uppmuntrande till användande af melassen för annat än bränvinsbränning är heller icke, såsom petitionärerna framhålla, att anse såsom ett nytt experiment utan kan stödjas på erfarenhet från andra länder. I *Tyskland* der förhållandena i så många afseenden kunna

jemföras med de svenska, gör den gällande bränvinsskattelagen af den 24 juni 1887, som, efter vunnen erfarenhet, ändrades något och kompletterades genom en tilläggslag af den 16 juni detta år, skilnad mellan å ena sidan sådana brännerier, som *antingen tillverka jäst eller afverka melass, betor eller betsaft* och å andra sidan *alla öfriga brännerier*. För tillverkningen af bränvin i de förra måste högre tillverknings-skatt betalas, hvarjemte den principen i fråga om alla de olika slagen brännerier genomförts, att *högre tillverknings-skatt* betalas, ju *större* bränneriernas afverkning är — en princip, som naturligtvis både afser och leder derhän, att bränvinsbränningen bibehålles såsom en binäring till jordbruket, för hvilket den från olika synpunkter sedt — är nära nog oundgänglig.

Med ett sådant exempel för ögonen just från Tyskland, hvilket land är känt för sin utomordentligt omsorgsfullt utarbetade skattelagsstiftning, får onekligen den här föreliggande petitionen en så mycket större betydelse. Det är visserligen sant, att i Tyskland är sockerindustrin många årtionden äldre än i Sverige, och att *behofvet* af en högre tillverknings-skatt å melassbränvin därför hunnit göra sig mera känt derstädes, men, då förhållandena i öfrigt äro ganska lika, torde det väl få anses lämpligare att söka förekomma den annars enligt vår åsigt oundvikliga öfvergången från potatis- till melassbränning än att först låta den ojemna striden mellan potatis- och melassbrännerier till stor skada för landets jordbruk komma till riktigt utbrott, innan något åtgöres, hvilket dock säkert förr eller senare blifver nödvändigt här såväl som i Tyskland.

Härmed tro vi oss, om ock i största korthet, hafva vidrört de förnämsta synpunkter, från hvilka denna fråga bör ses. Det ligger i sakens natur, att vår dervid uttalade uppfattning, såsom delvis baserad på om än så sannolika förmodanden, icke gör anspråk på att vara i alla afseenden obetingadt riktig. Särskildt kan måhända riktigheten af vår öfvertygelse, att melassbränvinet på grund af sitt ojemförligt lägre pris skulle komma att nästan fullständigt undantränga såväl potatis som sädesbränvin, *ehuru det förra är afgjort sämre till sin kvalitet*, komma att betviflas. Men äfven den, som icke i detta fall vill medgifva, att den på snart sagdt alla andra områden gjorda erfarenheten är tillämplig, utan är nog sangvinisk att tro *kvaliteten ensam* afgöra, hvilketdera slaget bränvin, som vinner största afsättning, oafsedt om den ena sorten kan produceras till endast en bråkdel af hvad den andra kostar, torde nödgas medgifva, att en större melassbränning i Sverige både skulle *väsentligt minska* potatisbränningen och *konstant nedtrycka* potatisbränvinets pris till det lägsta möjliga. Och det torde väl

med skäl kunna frågas, om icke redan en sådan verkan vore tillräckligt skadlig för att motivera införandet af olika hög tillverknings-skatt å en vara, som kan tillverkas till så olika pris som här är fallet, allt efter som det ena eller andra slaget råmaterial användes.

Lika litet tro vi oss betrakta situationen allt för pessimistiskt, då vi förut säga *en orimligt hastig uppkomst af melassbränning* i stor skala, derest icke den föreslagna olika tillverknings-skatten införes. Till stöd för denna vår åsigt kunna vi nemligen bland annat anföra, att, efter hvad vi hört, ett större etablissement, afsedt för melass-bränning, redan är under uppförande i Helsingborg och beräknats blifva färdigt om några veckor. Egarne till detsamma, herrar Goetze & Nycander, lära redan för ett pris af 2 $\frac{1}{4}$ öre per kilogram hafva inköpt 1,200,000 kilogram melass. Motsvarar nu resultatet af detta försök blott någorlunda förväntningarne, så kan det icke betviflas, att icke försöket genast leder till efterföljd på en mängd andra håll. Vi hafva ju i sockerfabrikernas exempellöst snabba uppkomst ett slående och färskt bevis för, huru hastigt nu för tiden kapital stå en ny industri till buds, som med större eller mindre rätt fått namn om sig att vara ovanligt lönande.

Men kan det, nationalekonomiskt sedt, vara klokt, att staten bidrager till sådan brådstörtad utveckling af en ny industri, hvilken väl gifver ny näring åt den redan tillräckligt utvecklade spekulationslusten, men ofta nog saknar viktiga förutsättningar för en varaktig och gagnande existens? Vi tro det icke.

Med stöd af hvad vi sålunda anfört, *finna vi oss böra tillstyrka, att* — såvida icke vår ofvanstående motivering, mot förmodan, kan visas vara i hufvudsak oriktig — *en minst 10 (tio) öre högre tillverknings-skatt åsättes råbränvin, tillverkad af melass, än som nu erlägges eller kan komma att erläggas för råbränvin af potatis eller säd. Remiss-akten återgår härmed.*

Karlshamn den 22 november 1895.

Vördsammast

För svenska spritförädlingsaktiebolaget

dess styrelse

Axel Janzon. Otto Smith. C. G. Smith.

Rätt afskrifvet intyga:

Edv. Sandström. Sig. Stenberg.